

- ۱- سنت ابتداء آزمائش و امتحان عام (برای همه) خاص (نوشین)
- ۲- سنت اعداد عام الهی عام (بیکار و نیلکار) = امکان رسیدن به حدیث رازم از آن
- ۳- سنت اعداد خاص (توفیق الهی) خاص (نیلکاران)
- ۴- سنت رحمت بر غیب (فضل الهی) = دهر بر بارش
- ۵- اعداد و راز استواراج (خاص) اولاد = حجت دادن (خاص) استواراج = داران حجت بر زبان خود
- ۶- تاثیر اعمال انسان در زندگی او
- الف - رحمت و انوار کرم در سوره اولاد
- ب - حوض در عالم ریه ...
- اصلاح
- حجت / اتقوا در نگاه
- سنت الهی
- در صورت غیب هم رازم
- لطف و رحمت باز است

سنت های خداوند در زندگی

تجلی یعنی تقدیر الهی

شهودی - برحالی

در درس قبل با حقیقت اختیار و رابطه آن با قضا و قدر الهی آشنا شدیم و دانسیم که قانونمندی حاکم بر جهان خلقت تجلی تقدیر الهی و زمینه ساز حرکت و گویایی انسان و به کارگیری آن است.

اختیار اوست. در این درس می خواهیم به دو سؤال زیر پاسخ دهیم:

- ۱- قوانین و سنت های الهی حاکم بر زندگی انسان کدام اند؟
- ۲- آشنایی با این قوانین و سنت ها چه تأثیری در برنامه ریزی ما در زندگی و پیمودن راه موفقیت دارد؟

یعنی تقدیر الهی یعنی غت است

و قانونمندی همان یعنی معلول است

امداد حرمگانی در راه حق یا باطل معلول عدم محدودیت عطای الهی است

تدبر در قرآن

آیات زیر را ترجمه کنید.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

وَيَسْأَلُكُمْ بِالْأَشْرَارِ وَالْخَيْرِ **فِتْنَةً**

وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكَوا

أَنْ يَقُولُوا **آمَنَّا**

وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

كُلًّا نُمِطُّهُ هُوَآءًا وَهُوَآءًا

بِدَلِيلٍ

مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ

وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا

لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا

وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

أَنْ مَأْمَلُوا لَهُمْ

خَيْرًا لَأَنْفُسِهِمْ

إِنَّمَا مَأْمَلُوا لَهُمْ

لِيُزَادُوا إِيَّائِهِمْ

عَذَابًا مُهِينًا

سَمَّاعَاتٍ

هر کس که بخواهد بر سر راه حق بجهد...

و قطعاً با بسیار آسایش و خیر از ما...

و بر همین ماباز نورانی می شود...

آیا مردم آن بربند بر حاکم می شوند...

چنین که بگویند ایمان آوردیم با...

و از ما پس نمی شوند؟

هر یک از اینان و آنان (خواهان آخرت و دنیا) را...

مدد می رسانیم از عطای پروردگارت

و عطای پروردگارت [از کسی] منع نشده است.

و سببی بر در راه ما جهاد کرده و تلاش آیتند...

حما آنان بر راه بر راه های خود هدایت می کنیم...

و در بر حقیقت بخوانند با شکر کاره است...

اگر به آنان مهلت می دهیم، به نفع آنها است...

فقط آن به این تجاوز به آنان مهلت می دهیم...

سنت عام

سنت خاص

سنت عام الهی

سنت خاص اعداد

سنت خاص اعلام

سنت اعلام و اعمال

- ۱- سورة انبياء، آية ۲۵.
- ۲- سورة عنكبوت، آية ۲.
- ۳- سورة اسراء، آية ۲۰.
- ۴- سورة عنكبوت، آية ۶۹.
- ۵- سورة آل عمران، آية ۱۷۸.

بسم: عذاب تدریجی است که آیات الهی و زلال مهلت به آنان (سنت استدراج) می‌دهد.
 و الذین کذبوا بآیاتنا استدراج

باین سه کلمه خط غفلت تدریب استدراج را چه راوی رسد.

- ① سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ
- ② وَأَمَلِي لَهُمْ استدراج
- ③ إِنْ كِيدِي مَتِينٌ

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ يَكُونُ كَأَنَّهَا لَمْ يَكُنْ لَهَا عَمَلٌ
 فَلَهُ عَشْرٌ أَمْثَلِهَا خَيْرٌ لِي
 وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ كَتَبْنَا كِفْلًا لَهَا
 فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا عَمَلٌ لِي
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (مغفرت و معارف)
 بسم: سنت تفاوت و دارش و کیدش و کیدش
 وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا (عدت)
 وَ اتَّقَوْا عَمَلُ احْتِمَالِي
 لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ
 وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
 عاصی (تحریر)

عذاب الهی = با نواز که در عذاب استدراج است
 مضمون الهی = یا در اثر کید و کیدش

حقیقه احتمالی

و به آنها مهلت می‌دهم همانا تدبیر من استوار است.
 (سنت استدراج به همراه اعمال در اهل است)

کسی که کار نیک بکند...
 ...برای او ده بار اجر آید...
 ...و کسی که کار بد بکند...
 ...چون به اندازه آن کفایت می‌شود...
 ...و اگر آن کار نیک...
 ...بسیار است...
 ...و قطعاً بر او باران رحمت می‌بارد...
 ...و اگر آن کار بد...
 ...بسیار است...
 ...و قطعاً بر او باران عتاب می‌بارد...
 ...و اگر آن کار بد...
 ...بسیار است...
 ...و قطعاً بر او باران عتاب می‌بارد...

بسم: سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او و توفیق الهی در بعد از حتمی

- ۱- سورة اعراف، آیات ۱۸۲ و ۱۸۳. و توفیق الهی در بعد از حتمی
- ۲- سورة انعام، آیه ۱۶۰.
- ۳- اهل القرى: مردم شهرها
- ۴- سورة اعراف، آیه ۹۶.

معر

گر

لطیف

سنت

مسئله

اجتهاد

مرد

با تفکر در آیات صفحه قبل، پیام های زیر را تکمیل کنید.

۱- هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیله امور سیر..... یا با امور خیر..... در معرض اسباب..... است.

سوره انبیاء / آیه ۲۰.

۲- هر کس ادعای ایمان کند، سوره رزق قرآن می گیرد.

سوره تکوین / آیه ۲...

۳- رحمت واسعة الهی به همه افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، تعلیق می آید.

سوره اسیر / آیه ۵...

۴- خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص جبرایسته می کند.

سوره تیسیر / آیه ۹...

۵- خداوند به کافران مهلت می دهد و آنان از این مهلت در جهت افراس کناه استفاده می کنند.

سوره الکافرون / آیه ۱.

۶- برخی گناهکاران به دست خویش، خود را در معرض هلاکت قرار می دهند و بهر بکر گرفتار عذاب می شوند.

سوره زمر / آیه ۱۱.

۷- خداوند پاداش کار نیک را چند برابر و کیفر کار بد را به اندازه خودش می دهد و این نشانه طبیعت رحمت الهی است.

سوره زبور / آیه ۱۰۰.

۸- مطابق با قانون الهی، آینده انسان بر اساس نوع عمل خوب یا بد اسباب رقم می خورد.

سوره احقاف / آیه ۹...

* سنت در لغت سره و روش، خوبی و عادت
* سنت الهی: روشی است که خداوند تعالی امور عالم و انام را بر مبنای آنها تدبیر و اداره می کند
سنت های الهی را توضع رحمت (صداقت بنا همه در راه حق)

دانستیم که بر اساس تدبیر الهی جهان خلقت قانونمند است و پدیده های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می پیمایند. این قانونمندی اختصاص به پدیده های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان ها را هم در بر می گیرد. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت های الهی» یاد کرده و مردم را به شناخت آنها، به خصوص سنت های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

۱- سوره احزاب، آیه ۶۲؛ سوره فتح، آیه ۲۳؛ سوره نساء، آیه ۲۶؛ سوره آل عمران، آیه ۱۳۷.

۱- طبیعی : یه جهان الهی
سنت الهی : انسان : به زندگی فردی و اجتماعی انسانها

تو آنست که خلق را از بندگی
توانست حاکم بر زندگی ایشان
تو آنست که حاکم بر زندگی ایشان
تو آنست که حاکم بر زندگی ایشان

مفهوم

علت

راستشناختن علم

① **شناخت قوانین جهان خلقت** از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست شناسی **سبب** آشنایی با نشانه های الهی و نیز بهره گرفتن از طبیعت می شود. ② آثار شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی ها و شیرینی ها، شکست ها و موفقیت ها، بیماری و سلامتی به طور کلی همه حوادث زندگی می شود و آیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران متمایز می سازد و بالاخره این شناخت در روابط ما با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

برخی از سنت های الهی عبارت اند از: **ابتلا در لغت و اصطلاح**؛
۱- ابتلا: ابتلا در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی، به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعای مشخص سازد **البته** میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می گوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاه لازم برسیم؛ ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است. **سنت** ابتلا عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان در همه دوران ها می شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی صحنه انواع امتحان ها و آزمایش هاست. هویت و شخصیت انسان ها با این ابتلائات ساخته می شود شناخته می گردد. از این رو، کوچک ترین حادثه ای که پیرامون ما رخ می دهد، امتحانی برای ماست روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می گیریم و چگونه عمل می کنیم. عمل درست، رزق و کمال و عمل غلط، عقب ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.

ابتلا در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی، به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعای مشخص سازد البته میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می گوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاه لازم برسیم؛ ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است. سنت ابتلا عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان در همه دوران ها می شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی صحنه انواع امتحان ها و آزمایش هاست. هویت و شخصیت انسان ها با این ابتلائات ساخته می شود شناخته می گردد. از این رو، کوچک ترین حادثه ای که پیرامون ما رخ می دهد، امتحانی برای ماست روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می گیریم و چگونه عمل می کنیم. عمل درست، رزق و کمال و عمل غلط، عقب ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.

کدام آیه فعالیت «تدریس در قرآن» ابتدای درس، به این سنت اشاره دارد؟ **عجلمو سنه**

موفقیت در هر مرحله ای از امتحان الهی یا ابتلا سبب ورود فرد به مرحله ای برتر می شود و او با امتحان های جدیدتر روبه رو می کند؛ درست مانند دانش آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله ای بالاتر از امتحانات می گردد تا به موفقیت نهایی برسد. به طور مثال، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلا، وارد امتحان ها و آزمایش های خاص آن می شود و به میزان که در آزمون های اولیه سر بلند بیرون آید، قدم در آزمون های بعد می گذارد و برای کسب کمالات برآمده می شود.

۱- میزان، علامه طباطبائی، جلد اول، ذیل آیه «وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ...» (سوره بقره، آیه ۱۲۴).

بیستم: آزمایش و سوره و امکان خاص برای مومنان (رابطه)

بیستم: استقیم بیان درجه ایمان و سوره ایمان

امام صادق علیه السلام درباره رابطه مراتب ایمان و مراتب امتحان می فرماید:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ

بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ عَلَى

كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ سَعِدَ

زَيْدٌ فِي بَلَايَاهُ

به راستی که مؤمن

به منزله کفه ترازوست

رابطه ایمان و امکان الهی

هر اندازه ایمانش افزوده شود،

امتحان نیز افزوده می شود. *رابطه استقیم*

ممکن است پرسید: خداوند با چه چیزی ما را امتحان می کند؟ پاسخ این است که او با هر امری

خیر یا شری ما را می آزماید: بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن

پدر و مادر، بلرش باران یا وقوع خشک سالی و به طور کلی هر حادثه شیرین یا تلخ (مواد امتحانی

ما به حساب می آیند و نحوه مواجهه ما با آنها پیروزی یا شکست ما را رقم می زند و مهیای امتحانی

دیگر می سازد

۲
غلبه است

کدام آیه فعالیت «تدبر در قرآن» ابتدای درس، به این نکته اشاره دارد؟

تفکر در متن

در رفتار و عملکرد کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می داند، با کسی که آن را یک

پیشامد طبیعی می شمارد، چه تفاوت هایی وجود دارد؟

- ۱- ... چه چیزهایی می خورد و می آشامد، چه لباسی می بپوشد، چه کاری می کند و چقدر تلاش می کند...
- ۲- ... چه چیزهایی می خورد و می آشامد، چه لباسی می بپوشد، چه کاری می کند و چقدر تلاش می کند...
- ۳- ... چه چیزهایی می خورد و می آشامد، چه لباسی می بپوشد، چه کاری می کند و چقدر تلاش می کند...

پاسخ به یک پرسش

ممکن است این سؤال برای شما پیش آید که چگونه هر حادثه شیرین یا تلخی می تواند

وسیله ابتلا و امتحان ما باشد؟

بسیاری از افراد، امور روزمره زندگی خود را جریاناتی عادی، و نه آزمایش و امتحان، تلقی می کنند.

آنها می پندارند که (امتحانات الهی تنها به لحظات سرنوشت ساز و استثنایی زندگی اختصاص دارد و

۱- کافی، کلینی، ج ۲، ص ۲۵۴.

فقط در چنین لحظاتی است که ایمان آدمی آزمایش می شود؛ در صورتی که با نگاهی دقیق درمی بیند هر ساعت از عمر ما با ده ها امتحان الهی همراه است و شکست با پیروزی ما لحظه به لحظه در فقط دنیا اعمالمان ثبت می گردد.

سوال: همین که هر لحظه، درباره افرادی که با آنان روبه رو می شویم قضاوت می کنیم خود نوعی امتحان است؛ و اگر خدای ناکرده در فکر و اندیشه خود با سوءظن با دیگران مواجه شویم در آزمایش شکست خورده ایم. همچنین در مواجهه با هر عملی از طریق توجه به رعایت حریم واجبات و محرمات امتحان می شویم. در هنگام حضور در میان مردم نیز از طریق رعایت حقوق دیگران مورد آزمایش می گیریم. به طور کلی جای زندگی انسان محلی برای امتحان است. انسان مؤمن با توجه به هر مسئله است که لحظه لحظه گفتار و کردار خود را در معرض آزمایش الهی می داند و سعی می کند و سبک زندگی خود را به گونه ای قرار دهد که در آزمایش الهی سر بلند بیرون آید. به این خاطر در

شهادت ابراهیم هادی توجه کنید: سید ابراهیم هادی
«ورزشکار بود و قد و اندام مناسبی داشت. هر روز با ساک دستی و لباس ورزشکاری به باشگاه می رفت. یک بار رفقاییش به او گفتند: دیروز دو تا دختر دنبال تو بودند و درباره تو می زدند. ماشاءالله با این تیپ و هیكل، خوب جلب توجه می کنی!»
از فردا دیگر ساک ورزشی بر نمی داشت! لباس های ورزشی خود را داخل کیسه نایلونی می گذاشت

و یک پیراهن گشاد می پوشید و روی شلوارش می انداخت؛ می گفت نمی خواهم با نوع پوشش من یک جوان را مشغول کنم.»
وقتی انبیا مردم را به دین فرامی خوانند مردم در برابر این دعوت دو دسته می شوند: دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهد و هدایت الهی را می پذیرند و دسته ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می ایستند. خداوند، سنت و تقوای خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خداوند اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند) در اختیار خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته ها و هدف های هر دو گروه را فراهم کرده است، حال، که بد

که راه حق را برمی گزیند لوازم و امکانات رسیدن به حق را می یابد و مراتب کمال را می یماید و کسی آیا روی آوردن رستگاری است (نویسنده: برخی از نویسندگان از لفظ

۱- برگرفته از کتاب «سلام بر ابراهیم»! خاطراتی از زندگی شهید ابراهیم هادی.
خداوند به آنها است چرا؟
امداد عام به امکانات خدا برای هر دو گروه
نیلو کارانه
ابدر کارانه

توجه!

فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می کند همان را به دست می آورد. البته اینان عواقب زیان بار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد. بنابراین روی آوردن دنیا و لذت های دنیوی به برخی انسان های گناهکار نشانه لطف خداوند به آنان نیست. قرآن کریم در این باره می فرماید: کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می دهند، باطل است. ^{ص ۲۰۰} امداد خاص الهی (به کافرا)

کدام آیه فعالیت «تدبر در قرآن» ابتدای درس، به این سنت اشاره دارد؟ ^{آیه ۳۵}.....

توضیح: این آیه در سوره نمل، آیه ۳۵، امداد خاص

۳- امداد خاص (توفیق الهی): در اصطلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی

همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد. این امداد خاص خداوند که سنت «توفیق الهی» نام دارد، شامل حال کسانی می شود که با نیت پاک، قدم در راه حق می گذارند و سعادت اخروی و رضایت پروردگار را هدف خود قرار می دهند. ^{دو مورد از جلوه های امداد خاص الهی (توفیق الهی) را بنویسید.} یکی از جلوه های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. ^۲ خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می کند، دست او را می گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می برد.

کدام آیه فعالیت «تدبر در قرآن» ابتدای درس، به این نکته اشاره دارد؟ ^{آیه ۶۹}.....

۲) از جلوه های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می باشد مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر. (در کسب توفیق الهی) عوامل درونی مانند داشتن روحیه حق پذیری هم نقشی تعیین کننده دارد؛ برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم ﷺ می شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می کرد ولی بر لجباجت و کفر دیگری می افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می گذرند و صدای اذان را می شنوند، یکی به مسجد می رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می گذرد.

امداد خاص به توفیق الهی به عامل درونی فرد

۱- سوره اسراء، آیات ۱۸ تا ۲۰.

۲- سوره هود، آیات ۱۵ و ۱۶.

۳- سوره آل عمران، آیات ۱۲۳ تا ۱۲۵؛ سوره انفال، آیه ۴۴؛ سوره بقره، آیه ۲۴۹.

توضیح خاص الهی: هر چه در دنیا کرده اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می دهند، باطل است. ^{ص ۲۰۰} امداد خاص الهی (به کافرا) ^{آیه ۳۵}..... ^{آیه ۶۹}.....

۴- سبقت رحمت بر غضب (از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنها نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می کند. او به بندگان خود اعلام می کند که: پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.)

یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی سخت می گیرد، باز هم از دریچه لطف و رحمت است. مادری که بر فرزندش سخت می گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می کند تا او را از اشتباه باز دارد هیچ وجه قصد انتقام گیری از فرزند خود را ندارد. از همین جهت است که راه بازگشت گناهکار خدا همیشه باز است. (نمونه هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب را بنویسید.)

۱- آموزش گناهان با توبه، ۲- آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، ۳- حفظ آبروی بندگان گناهکار پذیرش عبادت اندک، ۴- رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، ۵- نمونه هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او است. (یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا را توضیح دهید.)

یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا آن است که وقتی انسان کار نیکی انجام می دهد، خدا به فرشته اش فرمان می دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می شود به فرشته دستور می دهد که صبر کند تا بنده اش توبه کند و جبران نماید و در صورتی که بنده توبه نکرد آن را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش می دهد. (کافعی)

کدام آیه فعالیت «تدبیر در قرآن» ابتدای درس، به این سنت اشاره دارد؟ (انعام: ۱۶۰....)

۵- املاء و استدراج^۱: خداوند برای انسانی که به دام گناه می افتد، شرایطی را فراهم می کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه می گذرد. اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دست و لجاجت ورزند، خداوند به آنها فرصتی می دهد و بر مکانات و نعمت های آنان می افزاید و آنها را ^{۱- سهولت (نعمت)} ^{۲-}

- ۱- مقصود از غضب الهی، محروم کردن ظالمین و فاسقان از برخی نعمت ها و گرفتار کردن آنها در عذاب های دنیوی و اخروی است.
- ۲- سوره انعام، آیه ۵۴.
- ۳- سوره هود، آیه ۱۱۴.
- ۴- «... یا من یقبل الیسیر و یعفو عن الکثیر...». مفاتیح الجنان، دعای سحر.
- ۵- «... یا سریع الزنا...». دعای کمیل.
- ۶- کافی، کلینی، ج ۲، ص ۴۳۷.
- ۷- سوره شوری، آیه ۴۰؛ سوره انعام، آیه ۱۶۰.
- ۸- دبیر محترم؛ املاء و استدراج در این کتاب، سنت واحد گرفته شده و طراحی سؤالاتی که بخواد این دو را از هم جدا کند، صحیح نیست.

تدریس برای زنده نگه داشتن به حرکت ابدی چیست؟

فرصت و نعمت‌ها را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند، به طوری که اگر در ابتدا، اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند. این سنت که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است، سنت «املاء و استدراج» نام دارد.

۱۷۸ آیه عمران

کدام آیه فعالیت «تدبر در قرآن» ابتدای درس، به این سنت اشاره دارد؟ **۱۸۲-۱۸۳**

قرار گرفتن در دایره سنت املاء و استدراج نتیجه عمل خود انسان‌هاست. بنابراین باید بکوشیم که در دایره این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «هنگامی که خداوند خیر بنده‌اش را بخواهد، اگر بنده گناهی مرتکب شود او را گوشمالی می‌دهد تا به یاد توبه بیفتد و هنگامی که شر بنده‌اش [بنده‌ای که غرق گناه شده است] را بخواهد، بعد از انجام گناه نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد. این همان است که خداوند فرموده: **سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ**» ^۱ استدراج

امیر المؤمنین علیه السلام می‌فرماید: «چه بسا احسان‌پایی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریفته و شیفته خود گردد و خدا هیچ کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.» ^۲

پیام مردمان: سنت املاء و استدراج

پیام آیات

با توجه به آیات ۱۸۲ و ۱۸۳ سوره اعراف تحلیل کنید که در چه صورتی و فور نعمت نشانه سنت استدراج است؟ اگر کسی غرق نعمت باشد و در همان حال بر اعتقار به خداوند در سورات او باشد گرفتار استدراج شده است

۱- املاء به معنای مهلت دادن است و استدراج به معنای حرکت تدریجی به سمت عذاب الهی است.

۲- تفسیر برهان، سید هاشم بحرانی، ج ۲، ص ۱۵۳.

۳- نهج البلاغه، حکمت ۲۶۰، ابتدای عبارت: «کم من مستدرج...».

در خطبه‌ای که حضرت زینب ^{علیها السلام} در شام در برابر یزید ایراد کرد این گونه یزید را مورد خطاب قرار داد:

... ای یزید، آیا گمان برده‌ای حال که جای جای زمین و آفاق آسمان را بر ما گرفتی و بستنی ما چونان کنیزان رانده شدیم، مایه خواری ما و موجب کرامت توست و حکایت از عظمت جایگاه تو دارد، که این چنین باد در بینی انداخته‌ای، و برق شادی و سرور از دیدگانت می‌جهد؟! اندکی آرام گیر، مگر سخن خدای را فراموش کرده‌ای که فرمود: «آنان که کافر شدند تصور نکنند که اگر به آنان مهلت می‌دهیم، (این مهلت) به نفع آنها است، فقط به این خاطر به آنان مهلت می‌دهیم تا بر گناهان خود بیفزایند برای آنان عذاب خوارکننده خواهد بود»^۱.

اگر به نسبت استرجاع (مهلت خداوند با امکانات)

الف - ۶- تأثیر اعمال انسان در زندگی او: رهنمودهای قرآن کریم و پیشوایان دین بیانگر آن است آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

به طور مثال، امام صادق ^{علیه السلام} می‌فرماید: کسانی که به واسطه گناه می‌میرند

از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند، و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند

تأثیر اعمال انسان در زندگی او

ب - همچنین در تعالیم دینی آمده است که صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. ^{۱- ۲- ۳- ۴- ۵-} احسان به والدین، امانت داری، لقمه حلال

۱- لهوف، سید ابن طاووس، صص ۲۱۶-۲۱۴.

۲- سورة آل عمران، آیه ۱۷۸. افزایش طول عمر

۳- بحار الانوار، مجلسی، ج ۵، ص ۱۴۰.

۴- عبون اخبار الرضا، صدوق، ج ۲، ص ۳۷.

۵- کافی، کلینی، ج ۲، ص ۱۵۳.

اقرار عمر

در صفحه ۲۳ (رفع پهل)

کاهش عمر
بهبود عمر

آب دادن به درخت تشنه^۴ یا سیراب کردن حیوانات^۲ و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران زندگی^۱ را بهبود می بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان باری از جمله نزول بلا و عدم استجابت دعا^۳ را به دنبال دارد، همان طور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می گردد.^۴

کدام آیه فعالیت «تدبیر در قرآن» ابتدای درس، به این سنت اشاره دارد؟ ... برکتی است که...

برنامه ریزی

اکنون که با برخی از مهم ترین سنت های خداوند آشنا شدیم، لازم است برای حرکت درست در بستر این سنت ها و بهره مندی مطلوب از آنها به سؤال های زیر پاسخ دهیم و مطابق با پاسخ های خود برنامه ریزی کنیم.

۱- برای اینکه در امتحانات الهی موفق باشیم، چه اقداماتی باید انجام دهیم؟

.....

۲- برای اینکه از توفیق الهی بهره مند شویم چه برنامه هایی را پیشنهاد می دهید؟

.....

کدام موارد از عوامل بهبود زواری در تقاسم رتبی معرفی شده اند؟

؟	؟	؟	؟	صلوات غمر	؟	؟
؟	؟	؟	؟	کاهش عمر	؟	؟

۱- تفسیر العیاشی، عیاشی، ج ۲، ص ۸۶.

۲- بحار الانوار، مجلسی، ج ۶۲، ص ۶۵.

۳- سورة اعراف، آیات ۷۷ و ۷۸ و آیات ۱۶۳ تا ۱۶۶.

۴- سورة اعراف، آیه ۹۶.